

Αρχική σελίδα>Οικογενειακά και κληρονομικά θέματα>Ιδιοκτησία στον γάμο και στο σύμφωνο συμβίωσης>Περιοριστικές σχέσεις των συζύγων Περιοριστικές σχέσεις των συζύγων

Γερμανία

1 Υπάρχει στο εν λόγω κράτος μέλος προβλεπόμενο από τον νόμο σύστημα περιοριστικών σχέσεων των συζύγων; Τι προβλέπει;

Τα ερωτήματα, σε ποιον ανήκουν τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του γάμου και πώς αυτά κατανέμονται μετά τη λήξη του γάμου, ρυθμίζονται πάντα από το εκάστοτε προβλεπόμενο από το οικογενειακό δίκαιο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου διέπονται από τους κανόνες του αστικού κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch — BGB) περί συστημάτων ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Ο BGB προβλέπει τα ακόλουθα συστήματα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων: την κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων, την περιουσιακή αυτοτέλεια των συζύγων, την κοινοκτημοσύνη και τη λεγόμενη προαιρετική κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων.

2 Πώς μπορούν οι σύζυγοι να ρυθμίσουν τις περιοριστικές σχέσεις τους; Ποιες είναι οι τυπικές προϋποθέσεις στην περίπτωση αυτή;

Εφόσον οι σύζυγοι δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά με γαμική σύμβαση που έχει περιβληθεί τον συμβολαιογραφικό τύπο, ισχύει εκ του νόμου το σύστημα της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων. Η κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων συνεπάγεται περιουσιακή αυτοτέλεια κατά τη διάρκεια του γάμου και κατανομή των κατά τη διάρκεια του γάμου αποκτημάτων μετά τη λήξη του εν λόγω συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

Το σύστημα της περιουσιακής αυτοτέλει των συζύγων πρέπει, αντιθέτως, να συμφωνηθεί από τους συζύγους με συμβολαιογραφική πράξη. Η περιουσιακή αυτοτέλεια των συζύγων συνεπάγεται πλήρη διαχωρισμό των περιουσιακών στοιχείων των συζύγων, χωρίς τυχόν κατανομή των αποκτημάτων μετά τη λύση του γάμου. Κάθε σύζυγος διατηρεί τα περιουσιακά στοιχεία που είχε αποκτήσει ήδη πριν από την τέλεση του γάμου, καθώς και εκείνα που αποκτά κατά τη διάρκεια του γάμου, ως ατομική του περιουσία. Το σύστημα της περιουσιακής αυτοτέλει μπορεί επίσης να προκύψει χωρίς ρητή συμβατική ρύθμιση μεταξύ των συζύγων, για παράδειγμα, εάν το σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων ανακληθεί ή αποκλειστεί βάσει της γαμικής σύμβασης, χωρίς να συμφωνηθεί ταυτόχρονα άλλο σύστημα περιοριστικών σχέσεων.

Το σύστημα της κοινοκτημοσύνης πρέπει, επίσης, να συμφωνηθεί από τους συζύγους με συμβολαιογραφική πράξη. Κατά το σύστημα της κοινοκτημοσύνης, τα περιουσιακά στοιχεία που συνεισφέρθηκαν στον γάμο και τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του γάμου καθίστανται κατά κανόνα κοινή περιουσία των συζύγων (η λεγόμενη κοινή περιουσία — Gesamtgut). Επιπλέον, κάθε σύζυγος μπορεί να έχει τη δική του ειδική περιουσία (το λεγόμενο Sondergut), η οποία δεν καθίσταται κοινή περιουσία των συζύγων. Πρόκειται για αντικείμενα που δεν μπορούν να μεταβιβαστούν δικαιοπρακτικά (π.χ. ακατάσχετες απαιτήσεις ή το μερίδιο σε προσωπική εταιρεία). Τέλος, κάθε σύζυγος μπορεί να διατηρεί ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ως ατομική του περιουσία. Οι σύζυγοι μπορούν επίσης να συστήσουν τη λεγόμενη κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων, ως ειδική μορφή κοινοκτημοσύνης. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να δηλώσουν στη γαμική σύμβαση ότι όλα τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν πριν από τη σύναψη του γάμου εξαιρούνται από την κοινοκτημοσύνη.

Το γαλλογερμανικό σύστημα της προαιρετικής κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων αποσκοπεί στην αποφυγή πιθανών προβλημάτων στις έννομες σχέσεις στην περίπτωση γάμων, ιδίως μεταξύ Γάλλων και Γερμανών υπηκόων, ως αποτελέσματος διαφορετικών περιουσιακών ρυθμίσεων. Εάν οι σύζυγοι επιλέξουν αυτό το προαιρετικό σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών τους σχέσεων, τα περιουσιακά τους στοιχεία —όπως στην περίπτωση της γερμανικής κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων— παραμένουν χωριστά κατά τη διάρκεια του γάμου. Μόνο κατά τη λήξη του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων κατανέμονται τα αποκτήματα μεταξύ των δύο συζύγων. Παρά τις ομοιότητες με τη γερμανική κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων, η προαιρετική κοινοκτημοσύνη των αποκτημάτων χαρακτηρίζεται από σειρά γαλλικών ιδιαιτεροτήτων. Για παράδειγμα, η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης και η τυχαία αύξηση της αξίας των ακινήτων (π.χ. μέσω του χαρακτηρισμού οικοπέδου ως οικοδομήσιμου) δεν λαμβάνονται υπόψη κατά την κατανομή των αποκτημάτων.

3 Υπάρχουν περιορισμοί στην ελευθερία καθορισμού των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων;

Εάν οι σύζυγοι κρίνουν ότι το προβλεπόμενο από τον νόμο σύστημα περιοριστικών σχέσεων της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων δεν είναι κατάλληλο για τον γάμο τους, μπορούν να συνάψουν συμβολαιογραφική γαμική σύμβαση. Στην εν λόγω σύμβαση οι σύζυγοι μπορούν, για παράδειγμα, να συμφωνήσουν σύστημα περιουσιακής αυτοτέλει ή κοινοκτημοσύνης, ή να εισαγάγουν αποκλίσεις από τον νόμο στο πλαίσιο ορισμένου συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών τους σχέσεων. Μπορούν επίσης να προβλεφθούν συμβατικές ρυθμίσεις για την εξισορρόπηση των συνταξιοδοτικών αξιώσεων ή τη διατροφή. Ωστόσο, κατά τη σύναψη γαμικής σύμβασης πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι συμφωνηθείσες ρυθμίσεις παράγουν αποτελέσματα. Για παράδειγμα, εάν μία γαμική σύμβαση εισάγει δυσμενείς διακρίσεις μονομερώς σε βάρος ενός από τους συζύγους και συντρέχουν ορισμένες ακόμη περιστάσεις, μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη στα χρηστά ήθη και, ως εκ τούτου, άκυρη. Στην εν λόγω περίπτωση, ισχύουν και πάλι οι νομοθετικές διατάξεις την εφαρμογή των οποίων επεδίωκε ουσιαστικά να αποκλείσει η γαμική σύμβαση. Εν προκειμένω, η νομολογία παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις. Επομένως, το κατά πόσον μία ρύθμιση είναι πράγματι αντίθετη στα χρηστά ήθη και, ως εκ τούτου, άκυρη ή κατά πόσον πρέπει να προσαρμοστεί, μπορεί, εν τέλει, να εκτιμηθεί μόνο κατά περίπτωση.

4 Ποιες είναι οι έννομες συνέπειες του διαζυγίου, του δικαστικού χωρισμού ή της ακύρωσης του γάμου στις περιοριστικές σχέσεις των συζύγων;

Σύμφωνα με το εκ του νόμου σύστημα της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων, σε περίπτωση λήξης του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (π.χ. λόγω θανάτου του ενός συζύγου, διαζυγίου ή συμβατικής επιλογής άλλου συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων), πραγματοποιείται κατανομή των αποκτημάτων. Η κατανομή των αποκτημάτων συνίσταται στην υποχρέωση του συζύγου που απέκτησε κατά τη διάρκεια του γάμου περισσότερα περιουσιακά στοιχεία από τον άλλο να αποδώσει στον έτερο σύζυγο το ήμισυ της διαφοράς προς την αύξηση των περιουσιακών στοιχείων του τελευταίου, με την καταβολή σ' αυτόν χρηματικού ποσού.

Βάσει του συστήματος της κοινοκτημοσύνης, σε περίπτωση διαζυγίου (και ενδεχομένως μετά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων) η κοινή περιουσία εκκαθαρίζεται. Κάθε σύζυγος δικαιούται καταρχήν το ήμισυ του απομένοντος πλεονάσματος. Αντίθετα, εάν οι σύζυγοι έχουν συμφωνήσει περιουσιακή αυτοτέλεια, δεν απαιτείται μετά τη λήξη του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων διανομή των περιουσιακών τους στοιχείων, λόγω τους πλήρους διαχωρισμού των περιουσιακών στοιχείων των δύο συζύγων.

Το δικαίωμα διατροφής είναι ανεξάρτητο από το σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Όταν οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση χωρίς να έχει ακόμα εκδοθεί διαζύγιο, ο σύζυγος που δεν μπορεί να διατρέφει τον εαυτό του έχει καταρχήν αξίωση διατροφής κατά του εν διαστάσει συζύγου που έχει τη δυνατότητα καταβολής διατροφής. Στην περίπτωση αυτή, η αξίωση διατροφής κατά τη διάσταση υφίσταται μόνο μέχρι την τελεσιδικία της απόφασης διαζυγίου. Ωστόσο, μετά την έκδοση του διαζυγίου, ο σύζυγος που δεν μπορεί να διατρέφει τον εαυτό του μπορεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις να αξιώσει διατροφή μετά τη λύση του γάμου. Ο νόμος προβλέπει τις ακόλουθες αξιώσεις διατροφής: Διατροφή λόγω ανατροφής τέκνου, διατροφή λόγω

γήρατος, λόγω ασθένειας ή αναπηρίας, διατροφή λόγω ανεργίας, διατροφή συμπληρωματικής ενίσχυσης, διατροφή κατά τη διάρκεια των σπουδών, της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης και της μετεκπαίδευσης, καθώς και διατροφή για λόγους επιείκειας.

Ακόμη και μετά την ακύρωση του γάμου βάσει λόγου ακυρώσεως, ενδέχεται να εγερθούν αξιώσεις κατανομής των αποκτημάτων και αξιώσεις διατροφής σε μεμονωμένες περιπτώσεις.

5 Ποιες είναι οι συνέπειες του θανάτου ενός εκ των συζύγων στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων;

Στο σύστημα της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων, σε περίπτωση θανάτου ενός εκ των συζύγων, η κατανομή των αποκτημάτων πραγματοποιείται κατ' αποκοπή, με προσαύξηση της εξ αδιαθέτου κληρονομικής μερίδας του επιζώντος συζύγου κατά ένα τέταρτο, ανεξάρτητα από το αν ο θανών σύζυγος είχε επιτύχει οποιαδήποτε αύξηση της περιουσίας του κατά τη διάρκεια του γάμου. Εάν ο επιζών σύζυγος δεν είναι κληρονόμος ή εάν αποποιηθεί την κληρονομία, μπορεί να αξιώσει την κατανομή των πράγματι επιτευχθέντων αποκτημάτων και να εγείρει παράλληλα αξίωση για τη λεγόμενη μικρή νόμιμη μοίρα. Η μικρή νόμιμη μοίρα υπολογίζεται βάσει της εξ αδιαθέτου κληρονομικής μερίδας, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κατ' αποκοπή τέταρτο που προκύπτει από την κατανομή των αποκτημάτων.

Εάν οι σύζυγοι έχουν συμφωνήσει το σύστημα της περιουσιακής αυτοτέλειας, δεν πραγματοποιείται κατ' αποκοπή κατανομή των αποκτημάτων στο τέλος του γάμου. Ισχύει η γενική εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή.

Στο σύστημα της κοινοκτημοσύνης, η κληρονομία αποτελείται από το ήμισυ της κοινής περιουσίας, από τα περιουσιακά στοιχεία που είχαν εξαιρεθεί από την κοινοκτημοσύνη και από την ειδική περιουσία του κληρονομούμενου. Η κληρονομική μερίδα του επιζώντος συζύγου καθορίζεται σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες.

6 Ποια αρχή είναι αρμόδια να αποφαινεται στις υποθέσεις που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων;

Το δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων (Familiengericht) είναι καθ' ύλην αρμόδιο για υποθέσεις περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, δηλαδή για διαδικασίες που αφορούν αξιώσεις που απορρέουν από τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, και ιδίως την κατανομή των αποκτημάτων των συζύγων.

7 Ποιες είναι οι συνέπειες των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων στις νομικές σχέσεις μεταξύ συζύγου και τρίτων;

Κατά κανόνα κάθε σύζυγος ευθύνεται μόνο για τα δικά του χρέη και μόνο με τα ατομικά του περιουσιακά στοιχεία. Εξαιρούνται οι δικαιοπραξίες για την εύλογη κάλυψη των τρεχουσών αναγκών της οικογένειας.

Στο πλαίσιο του συστήματος της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων υπάρχουν εξαιρέσεις από την αρχή της ελευθερίας διαθέσεως. Εάν ένας εκ των συζύγων επιθυμεί να διαθέσει (να πωλήσει, να δωρίσει κ.λπ.) το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του, χρειάζεται τη συγκατάθεση του έτερου συζύγου. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση κατά την οποία ο σύζυγος επιθυμεί να διαθέσει αντικείμενα τα οποία, μολονότι ανήκουν στην αποκλειστική κυριότητά του, εντάσσονται στη συζυγική οικοσκευή.

Αντιθέτως, στο σύστημα της περιουσιακής αυτοτέλειας, κάθε σύζυγος δικαιούται να διαθέσει όλα τα περιουσιακά του στοιχεία και δεν χρειάζεται τη συγκατάθεση του έτερου συζύγου για τη διάθεση αντικειμένων της οικοσκευής.

Όταν οι σύζυγοι έχουν επιλέξει το σύστημα της κοινοκτημοσύνης, διαχειρίζονται κατ' αρχήν από κοινού την κοινή περιουσία, εκτός εάν έχουν αναθέσει με γαμική σύμβαση τη διαχείριση σε έναν μόνον από τους συζύγους. Η κοινή περιουσία είναι υπέγγραφα για υποχρεώσεις που απορρέουν από δικαιοπραξίες τις οποίες κατήρτισε ο ένας σύζυγος κατά τη διάρκεια της κοινοκτημοσύνης, μόνον εφόσον ο έτερος σύζυγος συγκατατέθηκε στη δικαιοπραξία ή αν η δικαιοπραξία είναι ισχυρή για το σύνολο της κοινής περιουσίας χωρίς τη συγκατάθεσή του.

8 Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας εκκαθάρισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, συμπεριλαμβανομένων του καταμερισμού, της διανομής και της ρευστοποίησης της περιουσίας, στο εν λόγω κράτος μέλος.

Η συζυγική κατοικία και τα αντικείμενα της οικοσκευής μπορούν να διανεμηθούν κατά τη διάρκεια της διάστασης ή μετά το διαζύγιο. Αν κατά τα λοιπά έχει προκύψει συγκυριότητα των συζύγων και οι τελευταίοι δεν μπορούν να συμφωνήσουν, το περιουσιακό στοιχείο πρέπει να εκπλειστηριαστεί και το πλειστηρίασμα να διανεμηθεί.

9 Ποια είναι η διαδικασία και τα έγγραφα ή οι πληροφορίες που απαιτούνται κατά κανόνα για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας;

Εάν οι σύζυγοι επιλέξουν το σύστημα της κοινοκτημοσύνης, πρέπει να υποβάλουν τη συμβολαιογραφική γαμική σύμβαση στο κτηματολόγιο και να ζητήσουν τη διόρθωση του κτηματολογίου. Σε όλες τις λοιπές περιπτώσεις, δηλαδή όταν οι σύζυγοι δεν επιλέγουν το σύστημα της κοινοκτημοσύνης, δεν υπάρχει ανάγκη διόρθωσης του κτηματολογίου.

Τελευταία επικαιροποίηση: 02/11/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.